

door Philip Freriks

Hun geloof in het communisme heeft de intellectuelen ongeloofwaardig gemaakt. Wat hadden zij het gruwelijk mis. Maar in Frankrijk, vooral in Frankrijk wordt hen alles vergeven – zonder de intellectuelen zou er immers een grote leegte zijn geweest. Bernard-Henry Lévy is filosoof en romancier, beroemd op de Rive Gauche en ver daarbuiten, en maker van een tv-serie en een boek over, ja, de intellectueel. Een grafrede, want met Sartre stierf de klassieke intellectueel. Maar aan de nieuwe wordt gewerkt. Door BHL natuurlijk. Mijn generatie las Sartre niet. Nee, Sartre las òns.

HET OPENINGSSHOT is wijd en vanaf een hooggelegen punt gemaakt. Een lijkwagen is vastgelopen te midden van een compacte, ongeregelde menigte. De camera zwenkt en ontmoet een punt van herkenning. Rechts in beeld de gevel van Albin Michel, vermaard uitgeverij hier ter stede. Dan is de begraafplaats aan de overkant die van Montparnasse.

We bevinden ons te Parijs. Of om preciezer te zijn: op de Linker Oever wat al een plaatsaanduiding is op zichzelf want van alle linker oevers is er maar één met hoofdletters. Rive Gauche dus, zoals het boek van Lottman, of Intellocratië in de ironische versie van Hamon en Rotman. Het is Frankrijks kweektuin van bollebozen en schriftgeleerden van de republiek, en tegelijk de laatste rustplaats voor een uitstervend soort.

Het commentaar begint bij het eerste beeld. „Parijs, begin jaren tachtig”, zegt een nasale, gedragen stem op het ritme van talloze tussen-zinnen. „Wie is de illustere dode die men daar begeleidt? Weten we zeker, zoals de officiële kronieken melden, dat het om Jean-Paul Sartre gaat? Betreft het hier ook niet, omdat ze vrijwel tegelijkertijd heengingen, de filosofen Michel Foucault of Maurice Clavel? Of dokter Jacques Lacan, leermeester op zijn manier, dan wel Roland Barthes? En wat te zeggen van Louis Althusser die, voor hij stierf, in een zo vreemde nacht verdween? Het is om het geheim te doorgronden van deze gedoofde soort dat we op onderzoek zijn uitgegaan.”

Gedoofde soort, uitstervend ras? De stem en de tekst zijn van Bernard-Henry Lévy. Wat hij de kijker te bieden heeft is een „subjectieve geschiedenis van de intellectuelen” in vier delen, onder de titel De Avonturen van de Vrijheid. En omdat televisie zo z'n beperkingen heeft, heeft hij veel van het restmateriaal ondergebracht in een gelijknamig boek dat naar ieders oordeel trouwens een stuk aardiger is dan zijn al te bevlogen documentairereeks. Het bevat een mooi en integraal interview met de zo bescheiden Nobelprijswinnaar Claude Simon en een teder en onthullend hoofdstuk over de marxistische filosoof Louis Althusser „die twee keer stierf”. Eerst omdat hij zijn vrouw in een vlaag van verstandsverbijstering wurgde en tot aan zijn lichamelijke dood nooit meer wakker werd uit zijn tragisch vreemde nacht van krankzinnigheid.

Centraal in het boek (en serie) staat de vraag